

פרשת בשלח

היום לא תמצאוהו בשדה. ששת ימים תלקטוהו וביום השביעי שבת לא יהיה בו (טז, כה-כו)

מן הכתובים מבואר דשני ענינים חלוקים נתייחדה השבת, וכמבואר כן במכילתא פרשת יתרו אהא דכתיב ויברך אלוקים וגו' ויקדש אותו, בירכו במן וקידשו במן, והיינו שמה שלא ירד מן בשבת היה זה קידושו של שבת ויחודו משאר כל הימים, עוד היה בה מופת שירד בערב שבת מן לחם משנה עבור השבת, היה זה ברכה שנתברכה השבת שהוכן לה לחם משנה ביום השישי, וזהו כוונת מאמרם קידשו במן וברכו במן.

והנה איתא בברכות (לט, ב) דחייב אדם לבצוע בשבת על לחם משנה זכר למן שירד ביום שישי לחם משנה, ובתוס' (פסחים קטז, א ד"ה מה) הביאו דעת הרי"ף דגם בערב יו"ט ירד מן לחם משנה עבור סעודת יום טוב, ולכן דעת הרי"ף דאף ביו"ט צריך לחם משנה, והקשו בתוס' ממה שאומרים בתפילה וברכו מכל הימים וקידשתו מכל הזמנים, והרי קידושה של שבת היא במה שלא ירד בה המן, הרי דשבת מקודשת מכל הזמנים ויו"ט בענין המן, הרי מוכרח שבשאר ימים טובים ירד המן, (ובביצה ב, ב ד"ה והיה הביאו שמדרשות חלוקין המה, דבמכילתא בפרשה דידן דריש להדיא שלא ירד המן לא ביום טוב ולא ביום הכיפורים), וצ"ע.

והנה כתב בפ"י בביצה (ב, ב) להוכיח דירד המן ביו"ט (דלא כדעת הרי"ף), דהלא כל מה שלא ירד המן בשבת הוא משום שבשבת לא היה אפשר לצאת עם הכלי להביא מן כי הוזהרנו באיסור הוצאה, אך כ"ז דוקא לענין שבת, אך ביו"ט דאין בו מלאכת הוצאה אין שום טעם שלא יהא המן יורד ביו"ט, (ואם משום איסור הכנה, הרי דעת הראשונים בביצה ב, ב דאין איסור הכנה אם הוכן באותו יום טוב עצמו). ודברי הפ"י צ"ע טובא, דהלא בשבת (פז, ב) נחלקו רבא ור' אחא בר יעקב האם בני ישראל הוזהרו במרה על איסור תחומין, ודעת ראב"א דלא הוזהרו על תחומין עד סיני, וכתבו בתוס' (ד"ה אתחומין) להכריח דלדעתו אף לא הוזהרו באיסור הוצאה עד סיני, אבל במרה לא הוזהרו על איסור הוצאה, וא"כ לדבריו מוכרח שמה שלא ירד המן בשבת אינו מפאת מלאכת הוצאה, וזהו לכאורה דלא כדברי הפ"י, וצ"ע.

ואשר לכן נראה בישוב דעת הרי"ף מקושית התוס', והוא ע"פ מה שנתבאר דהשבת נתייחדה בשני ענינים חלוקים, חדא ירידת מן בערב"ש לחם משנה, והוא אינו מפאת איסור הוצאה (כדמוכרח לעיל מסוגיא דשבת פז, ב), ע"כ דהוא מפני יקרא דשבתא שכל האוכל עבורו מוכן ועומד מערב שבת (או מטעם אחר), ושנית קידושו של שבת שלא ירד בו מן, וזהו היה קידוש מיוחד לעצמו מה שאף המן שבת ביום השבת.

והנה יש להקשות איזה קידוש יום השבת היה במה שלא ירד מן בשבת, הלא מאחר שהיה להם ביום שישי לחם משנה לשבת (משום שאסור ללקוט בשבת או משום כבוד שבת) שוב אין שום סיבה שירד מן בשבת, ע"כ דאף שלא היה נצרך לירד מן בשבת מ"מ מן הדין שירד מן בשבת, כמבואר (יומא עו, א) שירד הרבה מן יותר משיעור אכילת כל ישראל, והוא שיראו כל מלכי ארץ הנהגת הבורא לישראל, ומבואר שכך היא המידה שנהג הקב"ה עם ישראל במדבר שכל יום ויום הקב"ה ממטיר להם מן, וא"כ בדין הוא שירד מן בשבת, ומה שלא ירד מן השבת הוא באמת קידוש ויחוד מיוחד שנתייחדה יום השבת שאין המן יורד בו.

הלא מעתה נראה בישוב דעת הרי"ף, דאם כי בערב יו"ט ירד לחם משנה עבור סעודת יו"ט, ומשום כבוד יום טוב או מדינא דהכנה (יעוין בביצה ב, ב), עכ"ז י"ל דאף ביו"ט עצמו ירד המן, ומה שבשבת לא ירד הוא קידוש מיוחד שנתייחדה השבת יותר מכל הזמנים, וא"כ צדקו דברי הרי"ף דאף ביו"ט צריך לבצוע על

פרשת בשלח

לחם משנה זכר למן שירד בערב יו"ט לחם משנה, הגם שיו"ט לא נתקדשה בקידוש זה כי ירד המן ביו"ט.

ומתבאר לפ"ז נוסח הברכה, וברכתו מכל הימים וקדשתו מכל הזמנים, והוא שברכת השבת (מה שירד בערב שבת לחם משנה לכבודה של שבת) היא מעלה מכל ימי השבוע, דאף דביו"ט היה מעלה זו וקדשתו מכל הזמנים, היינו קדושת יום השבת (מה שלא ירד בשבת עצמו) זו היא מעלה יותר מכל הזמנים והימים טובים, דהלא ביו"ט לא נהגה קידוש זו.

מקור: לחמי הלל